

KUŽIŠ ?!

LIST ZA MLADEŽ - 15. LIPNJA 2012. - BROJ 56

IZDVAJAMO:

TEMA:

Maturanti subotičke gimnazije – 4-5

SPORT:

Dejan Zec – 10

HOBI:

Stefan Cipar – 16

GLAZBA:

TBF – 17

FOTO MJESECA

Znanje na zajam

KUŽIŠ ?!

List je besplatan

Osnivač:

NIU »Hrvatska riječ«

Nakladnik:

NIU »Hrvatska riječ«

Trg cara Jovana Nenada 15/II

24000 Subotica

Za nakladnika:

Ivan Karan

Urednik izdanja:

Davor Bašić Palković

Suradnici:

Antonija Sudarević, Ivan Kovač,

Ivana Rudić, Anita Klinac,

Donna Diana Prčić

Lektura:

Vladan Čutura

Korektura:

Mirko Kopunović

Tehnički prijelom:

Thomas Šujić, Jelena Ademi

Fotografije:

Antonija Sudarević, Vedran Jegerić

E-mail:

kuzis07@gmail.com

Web:

www.hrvatskarijec.rs

Tisak:

»Rotografika« d.o.o. Subotica

List izlazi uz potporu
Tajništva za kulturu i javno
informiranje Autonomne
Pokrajine Vojvodine,
kao i uz povremenu potporu
Ministarstva kulture
Republike Srbije

Pokreni se i ti!

Približavanjem europskim integracijama sve se više primjećuje trend osnaživanja civilnog društva. Različiti oblici udruživanja, na lokalnoj i regionalnoj razini, u svim sferama društva primjetni su i neophodni. Ljudi su shvatili kako je radi ostvarivanja zajedničkih ciljeva neophodno udružiti snage (staviti sve na papir), ozvaničiti i krenuti u akciju.

Različite udruge građana, od onih strukovnih, neprofitnih, artistskih, nevladinih, zadruga, sportista, ribolovaca... imaju velike šanse za poboljšanje uvjeta i kvalitete življenja za sebe, a prvenstveno za lokal. Kroz različite projekte i njihove aktivnosti uvelike se može pridonijeti razvoju infrastrukture, kulturnih sadržaja, podizanju kapaciteta na polju demokracije, osnaživanju žena, mladih... Djelokrug beneficija je neograničen.

Posebnu skupinu udruga civilnog društva čine organizacije i asocijacije mladih. Oni kao svestrana grupa, s određenim potrebama – od onih za educiranjem, podizanjem kapaciteta i sposobnosti, rekreacijom i zabavom, kvalitetnim provođenjem slobodnog vremena, putovanjima... imaju velike šanse za podmirenje istih, baš kroz organiziranje. Isto tako, tu su i problemi s kojima se mladi suočavaju, te veliku pomoć pri rješavanju ovih problema opet mogu pronaći u udrugama. E sad, kada smo pobrojili potrebe, znamo da se one mogu podmiriti određenim aktivnostima i sredstvima za koja je obično potrebno osigurati neke novce, a novca ima. Netko će sada reći da pišem gluparije, ali iskustvo je pokazalo kako nije baš tako.

Različiti fondovi koji su na raspolaganju udrugama – od domaćih i lokalnih (općinski prorčuni, pokrajinska tajništva, republička ministarstva), od kojih se obično počinje, pa do stranih fondacija i veleposlanstava koje daju sredstva za određene oblasti – USAID, DCC, GIZ i dr., na raspolaganju su onima koji se žele malo potruditi i realizirati svoje zamisli. Raspisivanjem javnih poziva i natječaja za projekte svima su na raspolaganju neki dinari, dolari, euri... Iste te organizacije ili iskusnije udruge često organiziraju i obuke za pripremu i pisanje projekata. Početkom godine izlazi vodič kroz fondove sa svim izvorima financiranja udruga i pozivima koji se otvaraju tijekom te godine. On se, između ostalog, može naći na: www.inkluzija.gov.rs/vodic/9-Vodic-kroz-financijska-sredstva.html.

Iskustva onih koji uvelike rade projekte govore da je moguće u sasvim prikladnoj mjeri poboljšati uvjete u svojoj sredini. Približavanjem Europskoj Uniji, ove će mogućnosti postajati još veće, raspoloživi grantovi još viši i dostupniji, pa je na nama da se malo potrudimo i učinimo korake ka razvoju i osnaživanju civilnog društva. Za početak, skupimo ekipu, progooglajmo postupak osnivanja udruge, odredimo ciljeve i prioritete, sastavimo statut i krenimo...

Zdenka Mitić

DRUGA GENERACIJA GIMNAZIJALACA NA HRVATSKOM JEZIKU

Lijepa sjećanja na srednjoškolske dane

Piše: Antonija Sudarević

*Pred izazove koji ih očekuju, nakon ispita zrelosti, razgovarali smo s učenicima 4. f
o protekle četiri godine provedene u gimnazijskim klupama, događajima koje će pamtiti,
kao i o njihovim daljnjim planovima u vezi školovanja*

U subotičkoj Gimnaziji »Svetozar Marković« nedavno je održan svečani ispraćaj maturanata te škole. Među slavljenicima bili su i učenici 4. f, odnosno druga generacija gimnazijalaca na hrvatskom jeziku. Prigodom svečanosti u gimnazijskom dvorištu proglašeni su učenici koji su nosioci Vukove diplome. Iz 4. f razreda to su Jovana Kovač i Vedrana Cvijin. Istoga dana, navečer održana je i maturska večer koja je priređena u hotelu »Galeria«.

Inače, pretposljednji dan škole, prijatelji iz 3. f razreda priredili su im malo »oprostajno«. Pozvali su prijatelje tamburaše, rekli par riječi te se skupa počastili i proveselili.

Završetak jedne epohe školovanja, ali i života bio je povod da s učenicama i

učenicima ovoga odjela porazgovaramo o protekle četiri godine provedene u gimnazijskim klupama, događajima koje će pamtiti, kao i o njihovim daljnjim planovima glede školovanja.

Nada Skenderović

Događaj koji ću pamtiti u Gimnaziji je matura, samim tim što smo se tada najviše vezali jedni za druge, i to je nekako bio najljepši zajednički trenutak. Školovanje nastavljam u Subotici, i planiram upisati

privatno Novopazarsko sveučilište. Pohađanje nastave na hrvatskom odjelu svakako da je značilo, jer smo obogatili znanje hrvatskoga jezika i kulture koje ćemo znati primijeniti ovdje, kao i pri posjetima Hrvatskoj.

Antonia Tumbas

Događaji koje ću pamtiti su posljednji dani škole, kao i sama matura.

Bilo je puno napetosti i nervoze pred sam kraj, ali smo se i ujedno još više

združili kako bismo to zajedno lakše svladali. Školovanje nastavljam u Novom Sadu na Fakultetu tehničkih znanosti, smjer grafičko inženjerstvo i dizajn.

Nastava na hrvatskom jeziku, osim što smo se školovali na materinskom jeziku, nam je pomogla tako što smo u potpunosti svladali hrvatski jezik, a ako dođe do nekog zaposlenja u Hrvatskoj to će nam mnogo pomoći, ali i bilo što drugo što se veže s hrvatskim jezikom.

Jovana Kovač

Najljepši je bio posljednji tjedan, kad djeluje kao da te profesori vole (smijeh). Pamtit ću maturu, prijedpodne, baš je bilo svečano. Pamtit ću i profesoricu tjelesnog, koja je prava legenda. Školovanje želim nastaviti u No-

vom Sadu, planiram upisati psihologiju.

Smatram da je naš smjer dobra osnova kako za prirodne, tako i za društvene znanosti. Iako školovanje neću nastaviti na hrvatskom, popravila sam znanje hr-

vatskoga jezika i vjerujem da će mi to svakako biti korisno u budućnosti.

Snežana Nović

Najljepši trenuci bili su u posljednjem tjednu jer smo tada sumirali protekle 4 godine, kao i napretke i uspjehe koje je svatko od nas postigao. Svidjeli su mi se i posljednji sati nastave iz svakog predmeta kada su

nam profesori uputili nekoliko lijepih riječi, ohrabрили nas i dali dobre savjete za budući život.

Tijekom budućeg školovanja planiram nešto malo više naučiti o matematici u Novom Sadu.

Drago mi je što sam pohađala Gimnaziju na hrvatskom jeziku. Naučila sam mnogo hrvatskih riječi i termina koji su mi obogatili način izražavanja.

Marko Križan

Trenutak iz gimnazije koji ću pamtit i sigurno matura, prije i poslijepodne. Doga-

đaja je bilo mnogo, i ne mogu izdvojiti samo jedan.

Školovanje ću nastaviti u Srbiji, u Novom Sadu ili u Subotici – zavis od prijemnog ispita. Planiram upisati FTN u Novom Sadu, smjer građevinarstvo.

To što sam 4 godine pohađao nastavu na hrvatskom jeziku donijelo mi je više znanja što se tiče područja jezika. Naravno, značila mi je i sama činjenica što sam pohađao nastavu na materinskom jeziku.

Anamarija Skenderović

Sve su već cure rekle... Ja ću studirati, ako da Bog, teologiju u Đakovu. To što sam se školovala na hrvatskom jeziku sada mi mnogo znači jer studij nastavljam u Hrvatskoj.

TANOREKSIJA

Ovisnost ili modni trend?

Piše: Željka Zelić

Ovisnost o tamnom tenu svojevrsni je psihološki

poremećaj, kada pacijent ne može sebe

sagledati kao osobu koja je pocrnjela toliko

da se više ne treba izlagati UV zračenju

U jednome od prošlih brojeva Kužiš?!-a pozabavila sam se pošašću koja sve više uzima maha među mlađom populacijom – anoreksijom, a budući da nam se ljeto bliži, a s njim i sve veći broj sunčanih dana, u novom broju pozabavit ćemo se jednom novom »reksijom« – a riječ je o tanoreksiji (tanorexia), novoj kovanici nastaloj spajanjem engleske riječi tan (preplanulost) i naziva za bolest upadljivog gubitka težine, anoreksije. »Tanoreksija je tjelesna ovisnost, poput anoreksije, i kao što anoreksična osoba nije nikada sama sebi dovoljno mršava, tako ni tanoreksičar nije nikada zadovoljan preplanulom bojom svoje kože«.

Nedavno sam boraveći kod zubarice zapazila mladu djevojku od kojih 17-18 godina čija je boja kože poprimila boju kože mulatkinje, tako da su joj svijetle oči činile jedinu svijetlu točku na licu. Gledajući ju, upitala sam se je li doista bilo nužno »sunčati« se pod svjetlima solarija do te mjere da koža izgleda ostarjelo, grubo i neprirodno, ili je to samo potreban trik da bi ljeti bolje do izražaja došao gol trbuh, noge i dr.? Da se odmah razumijemo, te su godine (teenagerske) i prilagođene za nošenje minica, golih trbuha (ali ne na baš svakom mjestu i u svakoj prilici!) i gore izneseno stajalište glede istoga ne znači da sam protiv takvoga trenda. No, da je u svemu potrebno naći mjeru, pa i u razodijevanju, i dalje smatram ispravnim. Ipak, moram unaprijed naglasiti da se tanoreksija susreće gotovo u istoj mjeri kako kod mlađih djevojaka, tako i kod onih preko četrdeset i više godina, a na kojima to izgleda još gore jer im je sama po sebi koža manje elastična, starija ili pak »obogaćena« borama, te sve skupa izgleda puno gore (da ne kažem zastrašujuće i žalosnije) nego kod mlađih osoba.

Ipak, postavlja se pitanje što mlade djevojke (a ovoga sindroma nisu pošteđeni ni pripadnici drugoga spola) vide u do te mjere potamnjelom tenu? Prema napisima medija, najnovija istraživanja ukazuju da tanoreksičari imaju neku vrst neurobiokemijske predispozicije koja ih tjera da se »sunčaju po svaku cijenu«. Po-

znato je naime da izlaganje sunčevoj svjetlosti smanjuje depresiju i pospješuje dobro raspoloženje, a pojedini ljudi u tome pretjeruju stvarajući ovisnost. »U istraživanju iz 2005. znanstvenici sa University of North Caroline proveli su istraživanje o važnosti UV zraka pri sunčanju. U laboratoriju su imali dvije vrste solarija - one koji su emitirali UV zrake i one koji nisu, a ispitanici nisu znali da postoji razlika. Rezultati su pokazali da su ispitanici vrlo brzo naučili razlikovati solarije i da su počeli tražiti upravo onaj koji emitira UV zrake. Isti istraživački tim 2006. ispitivao je važnost endorfina u ovom procesu. Ispitivali su dvije skupine: ovisnike o solariju i one koji su povremeno koristili solarij. Polovica svih ispitanika primala je blokator endorfina prije izlaganja solariju. Pokazalo se da ovisnici o solariju koji su primali blokator endorfina, počinju doživljavati simptome apstinencijske krize poput mučnine, vrtoglavice i treskavice, unatoč činjenici što idu u solarij«.

Čuvena tanoreksičarka Mandy Sherwin izjavila je da joj se, ukoliko je od posljednjega sunčanja u solariju prošlo više od tri dana, kada se pogleda u ogledalo, čini da izgleda blijedo. »Jednostavno, moram biti tamna, to utječe na moje raspoloženje«, rekla je. Ovisnost o tamnom tenu svojevrsni je psihološki poremećaj, kažu liječnici, kada pacijent ne može sebe sagledati kao osobu koja je pocrnjela toliko da se više ne treba izlagati UV zračenju. Te se osobe, kada se pogledaju u ogledalo, vide na drugačiji način nego što ih okolina doživljava.

Porculanske lutkice

Antipod spomenutoj tanoreksiji svakako je pretjerano izbjeljivanje kože koje je osobito aktualno u azijskim zemljama gdje se ovakve kreme prodaju u enormnim količinama (kao što je to slučaj s kremama za samotamnjene u europskim zemljama). Kada mi je prijateljica koja je nedavno boravila u Bangkoku na Tajlandu,

spomenula kako su žene bijele puti ondje iznimno atraktivne i po-vlaštene, te da oni koji dolaze iz europskih zemalja lakše dolaze do posla ili pak imaju veće plaće od domaćih stanovnika, shvatila sam da su žene u azijskim zemljama isto toliko opterećene po-svjetljavanjem svojega tena kao što su Europljanke sve više op-sjednute postizanjem preplanule kože. Pri samoj pomisli na bijeli ten, mnogima se tako pred očima ukazuje lik gejša iz japanske kul-ture koje su da bi postignule bijeli ten koristile bijeli puder sprav-ljen od rižina praška, koji je potom zamijenjen bijelom kremom. Jedan od eklatantnih primjera opsjednutosti bijelim tenom, ali muškoga spola, svakako je u novije vrijeme bio pokojni Michael Jackson čije je lice od brojnih operacija poprimilo oblik mumije te se pod svjetlima jačih reflektora topilo. Stoga je jedan od njegovih zaštitnih znakova, uz dobro poznatu bijelu rukavicu, bio i kišobran bez kojega je rijetko išao po suncu.

Zavirimo li i malo dublje u prošlost, onda lako možemo doći do podataka da se bijela koža ili takozvani »porculanski ten« oduvijek smatrao aristokratskim te su se, da bi ga postigle, žene u prošlo-sti skrivale iza gustih zastora kako bi isti i zadržale. Da će nam se nakon godina i godina propagiranja preplanule kože, zbog sve ve-ćega porasta broja oboljelih od melanoma u posljednje vrijeme, ponovno »u modu vratiti« aristokratska put, sve je više izgledni-je...

Posljedice pretjeranog sunčanja

Iako liječnici neprestano upozoravaju na sve češću pojavu me-lanoma tj. raka kože, nije loše podsjetiti se da do njega među ostalim (ako zanemarimo genetske predispozicije) može dovesti i pretjerano izlaganje suncu koje dovodi i do ružnih fleka, opekline i drugih patologija. Prema jednom istraživanju, Britanci mjesečno u prosjeku potroše 40 funti na proizvode koji im održavaju ten tamnim i tijekom hladne zime, najviše zbog žestoke marketinške kampanje koja propagira takozvani »zdrav izgled«. Polovica odras-log britanskog stanovništva tvrdi da se osjeća zdravije kada im je koža tamnija. Jedno istraživanje utvrdilo je da u Britaniji go-dišnje umre oko 100 ljudi zbog izravnih posljedica pretjeranog

izlaganja suncu ili izlaganja kože ultraljubičastim zracima. Lampe koje se koriste u solarijima emitiraju ultraljubičasta zračenja A i B (UVA i UVB). Ona se smatraju opasnim, a pogotovu UVB. Liječnici upozoravaju da deset seansa u solariju godišnje povećava rizik za nastanak raka kože za pet posto, a 20 seansa godišnje u razdoblju do tri desetljeća rizik udvostručava. Ne čudi stoga izjava 13-go-dišnje Hayley B. iz Liverpoola koja posjećuje solarij svakodnevno uz objašnjenje: »Ako propustim odlazak jedan dan, osjećam se bijelom i prozirnom.«

Bilo da prirodno imate svijetlu ili tamnu put, pokušajte u prvom redu prihvatiti sebe onakvima kakvi jeste. Vjeru-jem da bi djevojka koja ima sitne pjege koje se na suncu samo pojačavaju, voljela imati blago preplanulu put, ali zasigurno je da bi joj ona donijela više štete nego koristi (većina ju ne može ni postignuti). Obično to tako i biva u životu, da volimo ono što nemamo (ako imate kovrčavu kosu, željeli biste ravnu i obratno), ali je iznimno važno naučiti voljeti sebe sa svime što imamo, a ne nevoljeti sebe bez onoga što nemamo. Ako bismo tako gledali na sebe uvijek bismo našli razloga za vječito nezadovoljstvo. Stoga, nemojte se zanositi pretjeranim sunčanjem, oso-bito ne u kritičnom rasponu od 11 do 16 sati, kada je

sunce i najjače. Iako vam se trenutačno mogu dopasti rezultati koje ste postignuli u solariju ili sunčajući se doma ili na moru bez adekvatne UVA i UVB zaštite (faktora), vjerujte da koža sve pamti i zato joj nemojte priređivati šoko-ve koji vas u prvom redu mogu učiniti starijim (pretjerano sunčanje utječe na prerano stare-nje kože), a što je još gore, umjesto da posti-gnete toliko hvaljeni »zdravi izgled« (što god on značio!), mogli biste postignuti posve su-protni efekt, da vas drugi počnu ismijavati i sa-žalijevati zbog neprirodnog izgleda (posebno je to smiješno u slučajevima kada bojene plavuše pokušavaju pretjerano »obojiti« i svoj ten).

Ukoliko pak želite barem djelomično osunčan ten, još uvijek na tržištu postoje proizvodi za samotamnjenje (i s njima oprezno da ne biste postigli »vitiligo« izgled, s bijelo smeđim fleka-ma po tijelu) kojima se može postignuti blago preplanuli ten (Nivea, Dove, L'oreal i dr.).

Uostalom, kako što se moda smjenjuje iz go-dine u godinu, uvjerena sam da će se za koju godinu ili možda desetljeće, »u modu« vratiti porculanski ten ka-kvim se danas mogu podičiti stanovnici sjevernih europ-skih zemalja, ili pak poznate glumice kao što su Nicole Kidman, Tilda Swinton, Cate Blanchett, Dita Von Teese i dr. Zato nemojte dopustiti da vam tržište diktira trendove u boji kože, već radije naučite živjeti s onime što imate, a dragocjeno vrijeme iskoristite tijekom ljetnih mjeseci za čitanje i usputno sunčanje (poslije 16 sati) doma u vlasti-tom dvorištu, na bazenu ili na moru. Izbora je toliko... U to ime, želim vam ugodan ljetni odmor!

Sloboda govora!?

*»Ne slažem se ni s jednom riječi koju si izgovorio,
ali ću do smrti braniti tvoje pravo da ih izgovoriš« (Voltaire)*

Možda su neki čitatelji iziritirani mojom potrebom da podižem svijest ljudima, bila ona kulturna, moralna ili pak svijest o onomu što nas okružuje. Ovaj članak nastao je nakon što sam dobila kaznu jer sam pričala na predavanju. Naravno da bi cijela stvar bila komičnija, profesorica mi je zadala temu »Sloboda govora« i o njoj sam morala govoriti 45 minuta. Ma koliko ja bila iziritirana kaznom, profesorici treba odati priznanje za originalnost i prikladnost kažnjavanja.

Sloboda govora zajamčena nam je osnovnim ljudskim pravima. Pojam slobode javlja se otkad postoje ljudi, no otkad postoji slobode postoje i njezina ograničenja. Što se tiče ograničenja ljudske slobode spomenut ću filozofa Johna Stuarta Milla koji u svom djelu »O slobodi«, napominje kako je sloboda jednog čovjeka ograničena samo slobodom drugog čovjeka, odnosno da nemamo pravo slobodom ugrožavati slobodu drugoga.

Otkad postoji govor i bilo koji drugi oblik izražavanja mišljenja postoji i cenzura. Prisjetimo se samo antičkog filozofa Sokrata koji je nakon osude na smrt, zbog iznošenja svojih filozofskih ideja koje nikoga nisu ugrožavale, odustao od borbe za svoju slobodu i popio otrov. Stara civilizacija Maja uništena je pronalaskom Novog Svijeta. Koliko je samo ljudi nastradalo u vrijeme inkvizicije,

najčešće jer su znali izraziti nezadovoljstvo. Index librorum prohibitorum uskratio je ljude za razne informacije i znanja a mnoge je skratio za glavu. Nakon 1563. tadašnji je francuski kralj Karlo IX. zabranio tiskanje bilo čega što nije cenzurirano.

Prvi zakon koji je značajnije utjecao na promjenu stanja slobode govora je izum Novog svijeta, Prvi amandman Sjedinjenih Američkih Država, koji je kasnije preslikan na francusku Deklaraciju o pravima čovjeka i građanina. To su dva bitna zakona koja su, moglo bi se reći, pokrenula lavinu. Nakon Drugog svjetskog rata, koji je obilježen najstrašnijim zločinima, javila se potreba za zakonom koji će osigurati svakom čovjeku opća ljudska prava. Tako 1945. nastaje Povelja Ujedinjenih naroda koja rezultira nastankom Deklaracije o općim ljudskim pravima. Članak 19. ove Deklaracija glasi :

»Svatko ima pravo na slobodu mišljenja i izražavanja. To pravo obuhvaća slobodu izražavanja mišljenja bez izvanjskih pritisaka te slobodu traženja, primanja i širenja informacija i ideja putem bilo kojeg sredstva javnog priopćavanja i bez obzira na granice«.

Svaka država koja je članica Ujedinjenih naroda obvezna je pridržavati se ove Deklaracije, te svoje zakone kreirati u skladu s njima. Problem se javlja kada shvatimo da ni jedno medijsko glasilo, u našoj državi,

ali i općenito u državama Balkana, nije neovisno. Naravno vi ćete reći da je internet neovisan i potpuno slobodan. Jest, ali koliko nas vjeruje u kredibilitet podataka koje pronađemo na internetu? Koliko se nas za pravo išlo buniti protiv uvođenja ACTA-e? Ne smatramo ju opasnom, mislimo da neće mnogo utjecati na nas, ali morate biti svjesni kako je to samo početak velike cenzure jedinog preostalog slobodnog medija. Ne smijemo dopustiti i misliti da pravo na slobodu govora imaju oni koji su na vlasti. Morate znati da se njihov glas ne smije čuti jače od vašeg, oni moraju imati istu važnost.

Strašan oblik cenzure bio je npr. zabrana emitiranja reklamnog spota za vrijeme predizborne kampanje. S televizijskih postaja bio je uklonjen spot Lige socijaldemokrata Vojvodine, jer je smatran neprikladnim. To se ne bi dogodilo da mediji nisu ograničeni i da im je cilj širiti informacije, a ne manipulirati građanima.

Bitno je shvatiti kako je kritika društva, vlasti, nadređenih naše osnovno ljudsko pravo. Koristite ga što više i pozivajte se na njega, jer ukoliko se budemo plašili i vjerovali u svemoć onih koji su glasniji, nikada nećemo doživjeti promjenu. Svijet je u našim rukama, potrudimo se oblikovati ga na osnovi ispravnih vrijednosti.

Ivana Rudić

VEDRANA CVIJIN, MATURANTICA SUBOTIČKE GIMNAZIJE

Matematičarka za primjer

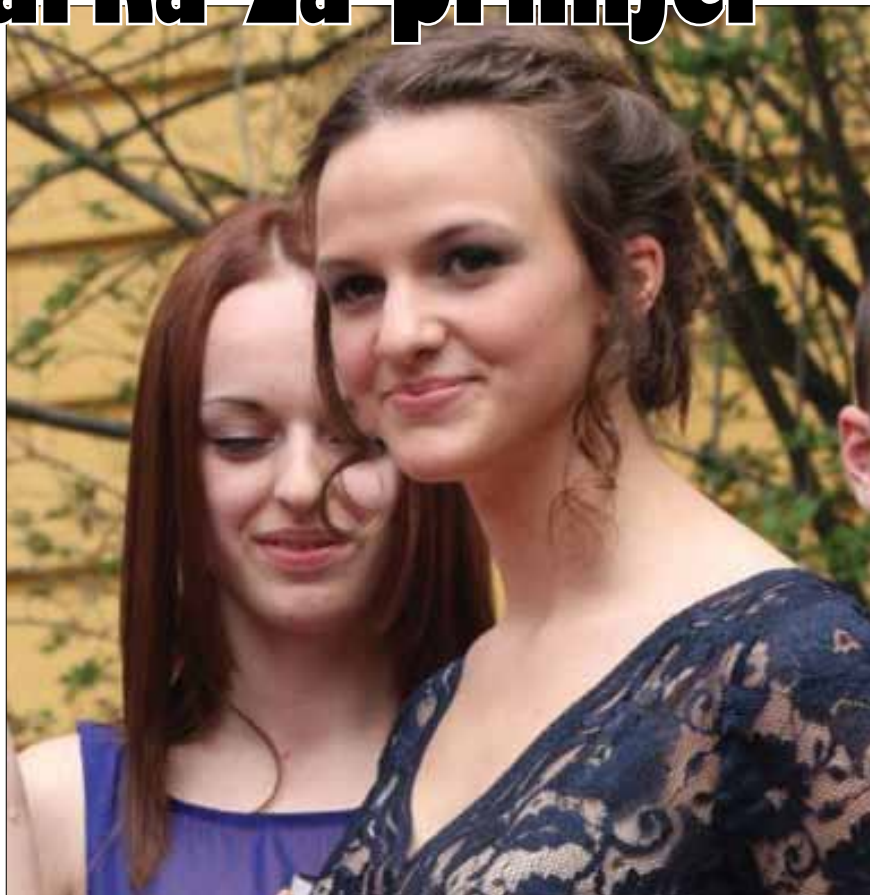
Naša sugovornica je ponosna »vlasnica«

više nagrada na republičkim

natjecanjima iz matematike,

a u skladu sa svojim afinitetima planira

upisati studij matematike u Zagrebu

Matematika je privlačna i lijepa na dva različita načina: ona je skup ideja koje su same za sebe interesantne, ali i korisna jer omogućava da razumijemo svijet i zakonitosti u njemu. Možda će mi đaci zamjeriti za ovo, ali ona je neophodna u obrazovanju jer u velikoj mjeri razvija imaginaciju, uči logičkom razmišljanju i jasnom i preciznom izražavanju. Rad u matematici zahtijeva da složene probleme svedemo na formule, zato ne možemo zamisliti suvremene znanstvene discipline bez matematike.

Iako mnogi učenici imaju svojevrstan strah od ove znanosti, jedna djevojka obožava i uspješno svladava matematiku od svoje pete godine. Pohađa matematička natjecanja od četvrtog razreda osnovne škole. Njezino ime je Vedrana Cvijin i nedavno je završila Gimnaziju »Svetozar Marković« u Subotici.

Studij u Zagrebu

Vedrana Cvijin je išla u hrvatski odjel općeg smjera, namjesto prirodno-matematičkog (koji je više fokusiran na ovu vrstu znanosti), iako je unaprijed znala da će studirati matematiku. »Oduvijek mi je želja bila studirati u Zagrebu. Zbog toga upisati hrvatski smjer bilo mi je prirodno i ugodno sam se osjećala tijekom ove četiri godine, jer atmosfera je bila dobra i moji vršnjaci su djeca iz dobrih obitelji«, kaže Vedrana. »Maturanti imaju jedan prioritet, najbolje se spremi za prijemni ispit, odnosno državnu maturu, moj cilj je polagati ga u Zagrebu i obavezna sam polagati pored matematike i hrvatski jezik i književnost za sve 4 godine kao i engleski jezik. Morat ću utrošiti malo više truda pri pripremi hrvatskog jezika, ipak u velikoj mi je pomoći Hrvatska čitaonica gdje mi je omogućeno pohađati dodatne satove besplatno«, objašnjava naša sugovornica.

Vedrana vjeruje u kvalitetu matematičkih studija u Zagrebu i ima ambiciju ići i na postdiplomske studije do doktorata.

»Matematika je deficitarni predmet diljem Europe, s obzirom da predmet nije omiljen. Mislim da neću imati problema s nostrifikacijom diplome u budućnosti u slučaju da se opredjelim za neki europski grad«, kaže Vedrana.

Uspjesi na natjecanjima

Vedrana je redovito njegovala natjecateljski duh i uvijek je bila prva na općinskom i okružnom natjecanju. U drugom razredu gimnazije osvojila je treće mjesto na republičkom natjecanju, u trećem razredu imala pohvalu, a u četvrtom razredu zauzela drugo mjesto na državnom natjecanju.

Posebni oblik pripreme dobivala je od profesorice u Gimnaziji, Agneze Ostrogonac. Vedrana ističe kako ju je profesorica Agneza na izvjestan način i inspirirala da nastavi studij matematike i možda jednoga dana i sama bude profesorica.

Mišljenje profesorice

»Raditi s učenicima, a napose onima talentiranim moje je veliko zadovoljstvo«, kaže za naš časopis profesorica Agneza Ostrogonac. »Natjecateljski zadaci su ozbiljna matematika, a s Vedranom sam vrlo rado dolazila na pripreme za njezina natjecanja, jer ona je izuzetno puno samostalno radila i točno je znala svaki put koju oblast za natjecanje želi detaljnije svladati«.

Profesorica Ostrogonac ističe kako je matematika kraljica znanosti. »Puno truda ulažem da učenike oslobodim straha od matematike, pokušavam je približiti učenicima na interesantan način i radujem se svakom pa i malom njihovom napretku«, dodaje profesorica matematike Agneza Ostrogonac.

Maja Brustulov

DEJAN ZEC, NOGOMETAŠ I FOLKLORAC

S loptom u srcu i »pismom« u duši

Svršeni učenik OŠ »Ivan Goran Kovačić« iz Sonte vrstan je nogometaš, a KPZH »Šokadija« mu je drugi dom

Svršeni učenik OŠ »Ivan Goran Kovačić« iz Sonte Dejan Zec, polaznik nogometne škole sončanskoga »Dinamo«, od dječjega vrtića folklorac u KPZH »Šokadija«, razdragani je mlađić, iskreno odan svojim prijateljima. Naše druženje traje od dječjega vrtića, ja sam tada imala 5 godina, on 6 i skupa smo počeli plesati u »Šokadijinoj« dječjoj folklornoj sekciji. Danas s istom radošću plešemo i družimo se, jer je prošle godine došlo do smjene generacija, pa su u dječju sekciju došli neki novi klinci, a mi smo sada oboje među odraslima, u prvom postavu.

Maturant si OŠ »Ivan Goran Kovačić«, kakav je to osjećaj?

Fantastičan, ali i pomalo tužan. Rastajem se od prijatelja s kojima sam se družio svih ovih osam, odnosno, ukoliko pribrojim i vrtić, devet godina i od pojedinih nastavnika koji su me bodrili i vjerovali u mene u vrijeme kad sam preživljavao veliku obiteljsku tragediju. Pomalo sam i uzbuđen jer me čeka matura, a nadam se da ću uspjeti upisati željenu školu.

Vrlo si nadaren nogometaš, ali si i vrstan folklorac od malih nogu. Kako uspijevaš uskladiti treninge i probe?

Treniram od ranog djetinjstva, još od dječjega vrtića sam polaznik Škole nogometa NK »Dinamo« iz Sonte. Kada bih vidio starije dječake kako igraju na goliće, tužno bih stajao i promatrao igru, jer sam bio još premalen i nisam znao igrati nogomet. I u folkloru sam počeo vježbati u vrtiću, tamo je dolazila Kata Bukovac i učila nas osnovama tradicionalnih plesova sončanskih Šokaca, a isto tako i starinskim dječjim igrama. Uz nju i njezino veliko strpljenje lako smo naučili jednostavnije plesove, a kasnije smo odrastali uz »Šo-

kadijine« tambure, uvježbavali sve složenije koreografije, pjevali sve zahtjevnije pjesme i to je moja najdraža razonoda. Na nogometnim treninzima prilično je naporno, ali smo dobra škvaldra i uvijek igramo svim srcem i dušom. Poslije napornog treninga najljepše se opustim uz koju laganu šokačku pjesmu i igru. Srce mi tada brže zakuca, noge same polete i zaboravim na umor s treninga.

Kako se osjećaš kad igraš utakmicu u Sonti?

Utakmice u Sonti za mene su posebne. Sretan sam što svoju nadarenost mogu pokazati pred svojim društvom, a kada zabijem zgoditak, kao opijen slušam skandiranje navijača i navijačica. Sa svojim suigračima osvajao sam dosta odličja i diploma, koje s ponosom čuvam na zidu svoje sobe.

U našoj školi mnogi dječaci iz osmog razreda skloni su agresiji. Kakvo je tvoje mišljenje o tom problemu?

Smatram da dječaci koji žele pokazati svoju tjelesnu snagu na djeci iz mlađih generacija, nisu svjesni snage i ljepote riječi. Možda nisu ni najbolje odgojeni. I meni se ponekad dogodi da se uključim u neki konflikt, ali se uvijek trudim da spriječim maltretiranje mlađih.

Sada si na nekom životnom križanju. Bi li nam htio otkriti kako planiraš svoju budućnost?

Prije svega, škola. Želio bih upisati srednju prometnu školu u Somboru, a želio bih postati prometni policajac. Folklor i nogomet nikako ne želim zapustiti, ipak su to moje dvije prve ljubavi.

Maja Andrašić

Parfemi

»Žena bez parfema nema budućnosti!« – francuska modna kreatorica Coco Chanel veličala je bočicu s mirisnom vodicom kao jednu od bitnih faktora za lijep i ispunjen život. Chanel No.5 je najprodavaniji parfem na svijetu i smatra se kulturnim. Neki koji ne žive u svijetu brendiranih parfema se uopće ne osvrću na ove činjenice. No, priznajmo si. Nije li prekrasan osjećaj kad prođe pokraj nas netko tko tako divno miriše?!

Parfemi su dio ljudske kulture od davnina. Egipat se može smatrati prvom zemljom s mirisnim notama koje su koristili prigodom vjerskih obreda. Drevna egipatska kultura se nastavljala i utjecala na Rimljane koji su prilikom svojih rituala koristili aromatične spojeve poput kupki i mirisnih pudera. Sve do danas imamo širok asortiman raznih varijacija mirisa i to u sva tri agregatna stanja. Za svakog se može naći ponešto, a budući da se ovih dana temperature znatno mijenjaju – možemo zaključiti što slijedi. Naravno, ljeto!

Stiže nam, za većinu, omiljeno godišnje doba, što znači da je pravo vrijeme i za parfeme. Uputite se odmah u omiljenu parfimeriju i obogatite svoju kolekciju s novom toaletnom vodom ili parfemom. Kada su u pitanju mirisne note, ne treba toliko štedjeti. Ako pronađete odgovarajući parfem, bit ćete zadovoljni sobom, zračiti ćete pozitivno i sigurno će se netko okrenuti za vama. Zaista vrijedi.

S druge strane, nije lako ni odabrati, odnosno pogoditi koji miris odgovara dotičnoj osobi. Najbitnije je pronaći miris koji istodobno osvježava i pruža osjećaj čistoće. Ljetni parfemi trebaju biti što slabiji, kao i lagana odjeća koju tijekom nepodnošljivih toplina nosimo. Uglavnom su ti parfemi cvjetni ili imaju slatku notu. Tko što voli i komu prija – izbor je velik!

Također, odlična stvar kod parfema: kada ih naneseš na kožu, u zavisnosti od mirisne note, možeš se osjećati ili kao prava diva ili poput klasične dame. Možeš se osjećati romantično, dok za one »vatrene« postojе parfemi koji ostavljaju dojam divljih i avanturističkih. Već sam spomenula Chanel No.5 – pruža osjećaj klasike, elegancije i jednostavno nikada ne izlazi iz mode. Skoro da je poput vina – što je stariji, to je bolji!

Mnoge dizajnerske kuće i najcjenjenija imena današnjice, kako iz svijeta modne industrije, tako iz Hollywooda imaju također svoje linije parfema – Dolce&Gabbana, Gucci, Cavalli, Versace, Naomi Campbell i drugi.

Za svaku priliku možete koristiti različiti parfem. Kada jedan često koristite može doći do zasićenja koje prouzroči gubitak osjeta za određeni miris na neko vrijeme. Najbolje je kombinirati – jedan za večernje izlaske i jedan za dnevne varijante.

A kada smo kupili odgovarajući miris, nastavljamo dalje s kupovinom. Osim što je došlo vrijeme da se riješimo teške garderobe i jače šminke, novi zadatak je uvesti novi režim prehrane koji će podrazumijevati mnogo više salata i blagih obroka sa što manje ugljikovih hidrata. Pravac na tržnicu!

Uz lepršave mirise, osjeća se euforija u zraku. Prošle su maturalne zabave, neki su već riješili dio ispita za upis na fakultet, a neke tek hvata panika što će biti iduće godine. Naravno, tu su i oni kojima su svi nokti izgrizeni, koji su pojeli sve slatkiše iz kuhinje jer je sada upravo lipanjski ispitni rok. Sretno svima! Sada kada smo dali blagoslov, možemo i MORAMO dalje, do novih pobjeda. Budućnost je pred nama, ali zapamtite prije svega – budućnosti nema bez parfema!

Donna Diana Prčić

KUŽIŠ ?!

TBF

Ex-yu pop riznica: Haustor »Treći svijet«, Jugoton, 1984.

Jugoslavenski novovalni reggae

Zagrebački bend Haustor nastao je 1979. godine. Frontmen, pjevač i solo-gitarist Darko Rundek je u svoju novu grupu unio osobna kazališna iskustva, a gitarist Srđan Sacher svoje etnomuzikološke interese. Liberalna punkersko-novovalna atmosfera omogućila je istraživanje raznih polja glazbe i Haustor je te mogućnosti maksimalno iskoristio. Od svih »novotarija« s glazbene scene Zapada, new wavea, s primjesama punka

i reggae glazbe, ponajviše se »primio« u Zagrebu i Beogradu, manje u Sarajevu. Grupa Haustor je oduvijek malo odudarala od ostalih, možda čvršćih u izrazu skupina, ali svojom rafiniranošću, aranžmanima, skladbama i scenskim nastupom teatru bliskog Darka Rundeka, po mom je skromnom mišljenju bila za prsa ispred, sve odreda, sjajnih bandova svoga doba (Šarlo Akrobata, Azra, La Strada, Idoli...).

Njihov drugi album »Treći svijet« čini se

kao najzanimljiviji studijski uradak ovoga benda. Ujedno, on je, kako se vremenom pokazalo, postao jedan od epohalnih albuma cjelokupne ex-yu scene. Sve su pjesme, među kojima uz naslovnu i »Neobičan dan«, zajednički potpisali Darko Rundek i Srđan Sacher. Analiza kasnijih karijera njih dvojice otkriva da su dužnosti podijelili prilično stereotipno; Rundek je pisao stihove, a Sacher glazbu. Haustor je zato pjesnički skrenuo u ono što je jedan duhoviti kritičar nazvao Corto-Maltese-rockom, iz koje se kolotečine Rundek neće tako brzo izvući. Glazbeno pak gledano, »Treći svijet« bio je prvi jugoslavenski autorski reggae-album. Reggae

ovdje ne treba shvatiti kao skidanje jamajkanskih uzora, već kao adaptaciju tamošnjih glazbenih dostignuća u domaćim okvirima. Posebnost zvuka čine ritmovi i učestalost izmjena puhačke sekcije kroz nadogradnju te efektno korištene zampone, quice, kongi i talking drumova. Na albumu se konačno našla i, ovdje prilično neprimjerena »Radnička klasa odlazi u raj«, a najbolje su pjesme one na kojima gostuje tadašnji vođa sastava Ayllu, Robert Lovrić, svirajući siku i kenu – »Skriven iza lažnih imena« i naslovna »Treći svijet«. Haustor su 1990. godina snimili nekoliko pjesama za svoj idući album, ali grupa se jednostavno raspršila. Sam je Rundek s obitelji otišao živjeti u Pariz. Povremeno je nastupao kao basist free-rock skupine Cul-de-sac. Haustor se okupio još dvaput kako bi nastupio u zagrebačkom Domu sportova, prostoru koji u vrijeme vrhunca svoje karijere ni u snu ne bi mogli popuniti. Prvi put je to bilo povodom desete obljetnice postojanja, kad su dali cjeloviti presjek svoje karijere. Na pozornici su se kronološki izmjenjivale postave grupe, svaka od

njih izvedući svoj dio materijala sastava. Drugi je put to bilo 1996. godine, kada su na istom mjestu nastupili Rundek, Zoran Zajec, Srđan Sacher, Damir Prica, Nikola Santro, Igor Pavlica uz klavijaturista i hornista. Ozren Štiglić je, nažalost, nastupio tek kao gost, a ostali su gosti bili Robert Lovrić, Boris Leiner, Max Wilson i Sergej Novoselić na violini.

Robert Tilly

SUPERMAN

Superman: Slavoljub Penkala

Izumitelj bez premca

Relativno poznati izumitelj Slavoljub Penkala (20. travnja 1871., Liptovský Mikuláš, Slovačka – 5. veljače 1922., Zagreb) odlično oslikava duh svojeg vremena, starih dobrih vremena Monarhije u kojima su se miješali utjecaji, a usprkos problemima je bilo moguće probijati se znanjem i umijećem.

Njegovi roditelji Franjo, Poljak, viši katastarski inženjer i Marija, Nizozemka, svojem su sinu dali ime Eduard, a nakon što se Penkala preselio u Zagreb kroatizirao je svoje ime u Slavoljub. Penkala je znao čitati i i pisati na njemačkom, slovačkom, poljskom i mađarskom jeziku, a služio se i francuskim jezikom.

Eduard se rano počeo zanimati za praktičnu mehaniku, rastavljao je mehanizme kako bi ih proučavao, te je pokazivao interes za prirodu, a posebice su ga se dojmile ptice i leptiri. Imao je i glazbenog talenta te se rado okušavao na raznim glazbalima.

Nakon završene osnovne škole u rodnom mjestu, gimnaziju pohađao u mjestu Bielitz (današnja Poljska). Poslije upisuje studij medicine u Beču na očevo nagovor, ali ne podnosi seciranje te odustaje od medicine. Upisuje Kraljevsku visoku tehničku školu u Dresdenu gdje će diplomirati 25. ožujka 1898. Tijekom studija pohađao je i satove violine gdje je upoznao svoju buduću suprugu, pijanisticu Emiliju Stofregen. Imat će dvoje djece, kćer Theu i sina Edurada.

Penkala, nakon vjenčanja, doseljava u Zagreb i otvara svoju prvu radionicu, a 1904. imenovan je kraljevskim kontrolorom mjera. Pri stupanju na dužnost trebao je položiti prisegu, koju će potpisati hrvatskim imenom Slavoljub.

Kreće s patentima, pa 24. siječnja 1906. patentira prvu mehaničku olovku upravo imena – penkala, a sljedeće godine i prvo nalivpero s krutom tintom. Potražnja za njegovim izumima se konstantno povećava te mu se obrt širi. Godine 1906. započinje suradnju s Edmundom Mosterom te stvaraju zajedničku tvrtku, tvornicu olovaka u kojoj zapošljavaju 800 radnika. Penkalin izum izvozi se u više od 70 zemalja, te u tridesetim godinama postaje jedna od najvećih tvornica pisaćeg pribora u svijetu. Sljedeći korak u proizvodnji mehaničke olovke bila je izrada grafitnih mina u boji. Tako je kupac kupnjom jedne olovke dobio mogućnost da olovka s jedne strane piše crvenom, a s druge strane plavom bojom.

Penkala je izumio i termofofor (1903.) koji se danas drži pretečom termos boce. Smatra se kako mu je taj patent pokraden, kao i nekoliko kasnijih: rotirajuća četkica za zube, sredstvo za uništavanje insekata, deterdžent te plavilo za rublje, džepna električna svjetiljka, preparat za impregniranje željezničkih pragova. Godine 1908. lijevao je gramafonske ploče, a godinu kasnije snimao je glasove hrvatskih opernih pjevača.

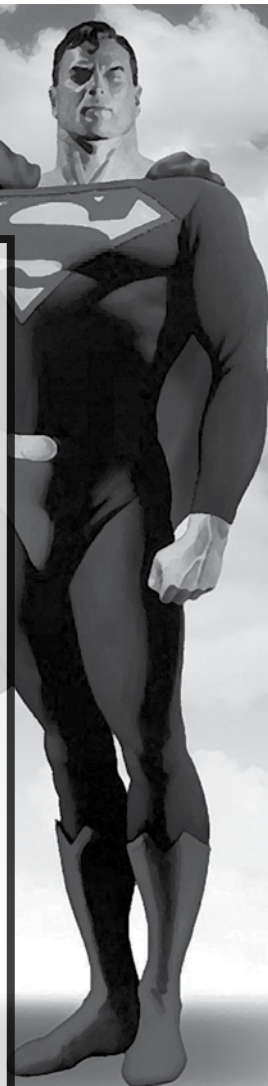
Penkala je uživao u prirodi te je sa sinom Eduardom volio promatrati leptire i ptice. To ga je nadahnulo za ideju konstruiranja zrakoplova. Godine 1909. patentnom uredu prijavljuje uređaj za podizanje u zrak i napredovanje (upuhivanje na krila) koji će nazvati po leptiru – Neptis Lucilla. Tim dvosjedom u lipnju 1910. je po prvi put javno letio Dragutin Novak i postao prvi hrvatski pilot. Usput je stvorio prvo uzletište u Hrvatskoj i označio rođenje hrvatskog zrakoplovstva u što je uložio sav novac od zarade penkala i ostalih izuma.

U radu ga prekida rat, a smrt mu dolazi neočekivano, svega par godina nakon završetaka neprijateljstava.

Iza sebe je, pored pomenutih izuma, ostavio i radove na usavršavanju i osmišljavanju manometra, dinamo-metra, anodne baterije, obrtne turbine, propelera za pokretanje helikoptera, uređaja za mjerenje protoka tekućine, pečatne voskove, itd.

Na početku smo ga opisali kao relativno poznatu osobu jer opće stanje u društvu ne pogoduje izumiteljima. Više se prati potrošnja od proizvodnje, više se cijene diplome od faktičkog znanja, a posebno od vještina i umijeća. U današnjem svijetu ne očekuje se od ljudi da razmišljaju svojom glavom i mijenjaju svijet oko sebe. Mladež se navikava da, poput starijih, netko rješava njihove probleme umjesto njih. Zato Penkala nema dostojnog nasljednika. Ipak, ovaj veliki došljak među Hrvate osobno je postao najveći putokaz iza Nikole Tesle kako se može uspješno napredovati slušajući zdrav razum i nesputano koristeći svoje osobne vještine.

Priredio: N. P.

Stefan Cipar, mladi fotograf iz Srijemske Mitrovice

Príroda kao neiscrpna íspiraciíja

Jedan dio prirode može biti prikazan na mnogobrojne načine, ovisno o dobu i vremenskim uvjetima koji vladaju u vrijeme fotografiranja. San mi je posjetiti Grand Canyon i provesti nekoliko dana u njegovom fotografiranju

Razgovarao: Dario Španović

Rijetke su osobe koje poput Stefana Cipra imaju toliko fotografsko iskustvo, a da još pohađaju osnovnu školu. Sa svojih četrnaest godina i četiri godine fotografskog iskustva napravio je veliki broj fotografija na kojima bi mu pozavidjeli i starije i iskusnije kolege.

Kada si se počeo baviti fotografijom?

Fotografijom sam se počeo baviti u četvrtom razredu osnovne škole, kada sam imao deset godina. Tada sam dobio svoj prvi fotoaparat Nikon D40 s kojim sam neprestano fotografirao sve što mi se učinilo zanimljivim, bilo u prirodi, gradu ili u kući.

Kako se rodila ljubav prema fotografiji?

Tata drži fotografsku trgovinu i bavi se fotografijom više od dvadeset godina. Tako da sam od malih nogu bio okružen mnogobrojnim fotografijama i fotoaparatima. Sve to kao i tatina strpljiva objašnjenja o svemu vezanom za fotografiranje razvili su moju ljubav prema fotografiranju.

Koje su ti omiljene teme?

Svuda oko nas nalazi se na tisuće predmeta i stvari koju su interesantne za fotografiranje i čija se ljepota mnogim ljudima može pokazati fotografijom. Ono što mene po-

sebice privlači jest fotografiranje prirode. Jedan dio prirode može biti prikazan na mnogobrojne načine, ovisno o dobu i vremenskim uvjetima koji vladaju u vrijeme fotografiranja. Osim prirode, volim fotografirati portrete ljudi i životinja. San mi je jednom posjetiti Grand Canyon i provesti nekoliko dana u njegovom fotografiranju. Grand Canyon predstavlja jedno od najljepših svjetskih mjesta za fotografiranje, kako zbog ljepote, tako i zbog nevjerojatne igre svjetlosti i sjene tijekom dana.

Gdje pronalaziš inspiraciju za svoje fotografije?

Dovoljno je otići u prirodu, u šumu ili pokraj rijeke i odmah se pojavljuje na stotine stvari koje su interesantne za fotografiranje. Često neke stvari izgledaju »obične« i nezanimljive da bi se fotografirale, ali dovoljno je da prođe i trideset minuta pa da svjetlost drukčije padne na njih ili se pojavi magla pa se napravi zanimljiva fotografija.

Koku opremu trenutačno koristiš?

Kako sam već napomenuo, tata drži fotografsku trgovinu pa sam okružen velikim brojem vrhunske fotografske opreme. Osobno koristim Nikon D90 s njegovim originalnim objektivom dok za daljinu ko-

ristim Sigmov objektiv 18x200, kao stativ koristim Hama Omega Pro II. Volio bih u budućnosti nabaviti Nikon D200 s makro objektivom, jer bih želio početi slikati sitne predmete u prirodi kao što su razni insekti.

Postoji li tvoja omiljena fotografija?

Dosad sam napravio na stotine fotografija i teško mi je izdvojiti najdražu. Jedna na koju sam posebice ponosan je urađena na mostu na Savi, gdje sam slikao ljude kako žure po kiši. Oblaci u pozadini čiji je rub obasjan suncem, sjene ljudi u lokvama vode i igra svjetlosti na dijelovima mosta učinili su ovu fotografiju veoma zanimljivom i kvalitetnom. Dugo sam čekao pogodan trenutak da uslikam užurbane prolaznike u kontra svjetlu i napravim ovakvu fotografiju.

Jesi li negdje izlagao svoje fotografije?

Zasada nisam nigdje izlagao, jer smatram kako još uvijek nemam dovoljan broj fotografija koje zadovoljavaju kriterije koje sam sebi odredio. Imam »book« s dvadeset fotografija koje ispunjavaju sve moje uvjete, ali to još nije dovoljan broj za izložbu. Nadam se da ću u skorijoj budućnosti uspjeti napraviti još takvih fotografija te negdje prikazati svoje radove.

INTERVJU: The Beat Fleet (TBF)

Bacamo brigu na veselje

Dosta toga se promijenilo, naravno, stariji smo, neki su danas u braku i s djecom, život ide i nosi svoje, al' u suštini u duši smo isti kao i na početku, još uvijek zaigrani i bacamo brigu na veselje, kaže za KUŽIŠ?! član splitskog benda Saša Antić

Razgovarala: Anita Klinac

Splitski bend The Beat Fleet, poznatiji kao TBF, postoji nešto više od dvadeset godina. U početku su bili studenti koji su miksali u kućnoj produkciji, kao standardni hip-hoperi. Svoj prvi album snimaju tek poslije pet godina postojanja, u produkciji Dragana Lukića Lukyja. TBF-ovci su se polako razvijali, a danas važe za jedan od najuspješnijih i najatraktivnijih bendova, ne samo u Hrvatskoj nego i u regiji.

Iza sebe imaju pet albuma: Ping-pong (umjetnost zdravog đira), Uskladimo toplomjere, Maxon Universal, Galerija Tutnplok, Perpetuum Fritule i Pistaccio Metallic.

Dobitnici su više nagrada: Crni mačak, Porin, Zlatna Koogla... Ove su godine dobili Porin za album godine, pobjedu su odnijeli i u kategoriji za najbolji album klupske glazbe.

KUŽIŠ?!: Tko su TBF? Kako biste sebe opisali?

Mi smo grupa iz Splita i naučili smo napamet nekoliko pjesama.

KUŽIŠ?!: TBF postoji već dvadesetak godina. Koliko se toga promijenilo do danas?

Dosta toga se promijenilo, naravno stariji smo, neki su danas u braku i s djecom, život ide i nosi svoje, al' u suštini i u duši smo isti kao i na početku, još uvijek zaigrani i bacamo brigu na veselje.

KUŽIŠ?!: Kako biste definirali vaš glazbeni pravac?

Ping-pong, zauvijek.

KUŽIŠ?!: Iza sebe imate šest albuma. Koliko su oni povezani s vašim odrastanjem i mijenjanjem tijekom vremena?

Naša glazba proizlazi iz zajedničkog druženja i igranja, tako da se sigurno može tako gledati.

KUŽIŠ?!: Vaš posljednji album Pistaccio Metallic je odlično prihvaćen kod publike. Koliko ste vi zadovoljni albumom?

Zadovoljni smo, jer smo prvi put sami producirali materijal i ono što je snimljeno u studiju je točno ono što smo htjeli dok smo radili pjesme u garaži. Nastao je u opuštеноj i neopterećenoj atmosferi i kao i ostali albumi odraz je našeg tadašnjeg raspoloženja i razmišljanja.

KUŽIŠ?!: Svi vaši albumi opisuju stanje u društvu, probleme...

Uvijek je to razmišljanje pojedinca u sukobu sa okolinom, dosta ljudi se od starta pronašlo u našim pjesmama i to je ono što nas drži sve dosad. Bez publike nas ne bi bilo, neizmjerno ih poštujemo, zahvalni smo na toj sreći, ali ne osjećamo odgovornost prema nikome jer bi to kompromitiralo ono što stvaramo.

KUŽIŠ?!: Kao ste došli do ideje da za spot pjesme Veseljko obradite stari spot grupe Đavoli?

Do te ideje je došlo kroz druženje i razgovore s ekipom iz Gitaka, autora spota. S njima smo također snimili spotove za pjesme Data i Mater.

KUŽIŠ?!: Pjesme Grad spava i Splitsko stanje uma opisuju vaš pogled na Split. Kako je živjeti u Splitu danas?

Živi se nekako, a evo bliži se sezona pa će bit posla i za ugostitelje i zabavljače i skupljače plastičnih boca i moći će se ostajati do kasno vanka. Kažu da će ljeto biti dugo i toplo, a onda na zimu tko preživi.

KUŽIŠ?!: Postoji li još vaša amaterska glumačka skupina »Odron«?

Obzirom da nikad nije postojala službeno mogu reći kako još uvijek postoji, al' već dugo nije aktivna. No, tko zna, nikad ne reci nikad.

KUŽIŠ?!: Imamo priliku vidjeti razne kombinacije u duetu. Možemo li i od TBF očekivati nešto slično?

Zasad nemamo ništa u planu, volimo kada se te stvari dogode spontano, vidjet ćemo.

KUŽIŠ?!: Krajem siječnja održali ste samostalni koncert u Beogradu. Vaši dojmovi?

Odlična publika, odličan prostor. Sve u svemu super provod i radujemo se ponovnom dolasku.

KUŽIŠ?!: Kada vas možemo opet očekivati u Srbiji, možda na Exitu?

Moguće, neki pregovori su u tijeku.

HI TECH / ZNANOST

Plaštevī za nevidljivost

Mnogi od onih koji tek očekuju da se napravi plašt za nevidljivost možda će biti iznenađeni kada saznaju da je skupina američkih znanstvenika već napravila 25 tisuća pojedinačnih plaštevā nevidljivosti. Ali ti ogrtači imaju samo 30 mikrometara

u promjeru i položeni su svi zajedno na 25 milimetara dugoj zlatnoj podlozi. Ovaj niz plaštevā nevidljivosti prvi je takve vrste na svijetu, a izradili su ga znanstvenici sa Sveučilišta u Townsonu i Sveučilišta u Marylandu, koji su o tome napisali rad u časopisu New Journal of Physics. Iako se u pričama od takvih plaštevā očekuje da svakodnevni predmeti nestanu isto onako kako to učini plašt Harryja Pottera, ovi plaštevī rade nešto drugo; mogu se koristiti da se uspori ili čak zaustavi svjetlost, stvarajući pojavu poznatu kao »zarobljavanje duge«. Zarobljena duga može se koristiti u malim biosenzorima za identifikaciju bioloških materijala na temelju količine svjetlosti koju su apsorbirali i onda naknadno emitirali, a što je poznato kao fluorescentna spektroskopija. Tako usporeno svjetlo ima jaču interakciju s molekulama od svjetlosti koja putuje normalnim brzinama, čime se omogućava detaljnija analiza. Dr. Vera Smolyaninova je kao vodeći autor studije rekla: »Korist ovog biočipa jest u tome da imate veliki broj malih senzora, što znači da se njime može obavljati mnogo testova odjednom. Na primjer, moglo bi se testirati DNK jedne osobe po više genetskih svojstava u samo jednom potezu. U ovom našem nizu plaštevā svjetlost se zaustavlja na rubu svakog plašta. To znači da smo u stanju učiniti 'spektroskopiju na-čipu' i ispitivanje fluorescencije na tisućama mjesta, a sve odjednom.«

Tih 25 tisuća plaštevā za nevidljivost ravnomjerno se raspoređuju na zlatnoj podlozi, s tim da svaki plašt ima mikroleću koja savija svjetlost oko sebe te svi zajedno učinkovito skrivaju područje na sredini podloge koja nosi plaštevā. Dok se svjetlost probija kroz razmake između svakog pojedinog plašta, različite komponente svjetla ili boje zaustavljaju se na sve užim mjestima među plaštevima stvarajući tako dugu. Istraživači vjeruju da ova vrsta polja može poslužiti i za testiranje performansi pojedinih plaštevā nevidljivosti, posebno u slučajevima u kojima oni

mogu biti smješteni jedan blizu drugog. Tom ispitivanju pomaže i usmjerenje svjetla. U ovom su istraživanju plaštevī radili jako dobro kada je svjetlo sjalo duž nizova plaštevā, a kada je svjetlost bila usmjerena pod različitim kutovima, jasno su se otkrivale nepravilnosti u radu, piše portal Znanost.com.

Softver za osmijeh

Znanstvenici s čuvenog MIT-a razvili su softver koji je sposoban razlikovati »pravi« osmijeh koji nastaje kao nusprodukt iskrenog oduševljenja od »lažnog« osmijeha koji nastaje kao nusprodukt određene frustracije. Bili vi toga svjesni ili ne, znanstvenici tvrde da se većina ljudi smije dok se pokušava nositi s neakvom frustracijom. Problem nastaje kada ljudsko oko koje nije istrenirano ovaj »frustrirani« osmijeh tumači kao »pravi« osmijeh oduševljenja. U čemu je zapravo razlika između ovih osmijeha? Analizirajući video snimke, znanstvenici su zaključili kako je temeljna razlika u trajanju: iskreni osmijeh razvija se postepeno, a osmijeh kao posljedica frustracije pojavljuje se naglo te isto tako naglo i nestaje s lica. Tijekom istraživanja znanstvenici su proveli čitavi niz eksperimenata. Kod iskrenog osmijeha ljudi i računalo jednako su dobro procjenjivali emociju koju osmijeh prikazuje. Kod tzv. »frustriranog« osmijeha, ljudi su otprilike u polovici slučajeva krivo protumačili emociju dok je softver u 92 posto slučajeva točno prepoznao emociju iza određenog osmijeha. Sam motiv za provođenje ovog istraživanja bio je taj da se pomogne osobama koji imaju problema s interpretacijom direktne osobne komunikacije (primjerice osoba s raznim oblicima

autističnih poremećaja). Osim toga znanstvenici su novi softver razvili i za neke druge praktične funkcije. Ova će tehnologija vjerojatno biti još i važnija u budućnosti budući da iz američkog CDC-a (Center for Disease Control and Prevention) tvrde kako 1 od 88 djece pati od nekog autističnog poremećaja, s tim da ove brojke imaju jasnu tendenciju rasta. Razmišljajući malo dugo-ročnije, ovaj algoritam može se iskoristiti u polju robotike gdje može pomoći smanjenju tzv. Uncanny Valley efekta (osjećaja nelagodnosti kada neki humanoidni robot izgleda i ponaša se gotovo identično kao ljudsko biće, ali je ipak moguće zamijetiti sitne detalje koji odaju činjenicu da nije živ). Kada bude poznato još više detalja o tome kako se ljudi ponašaju i kako drugi ljudi to ponašanje interpretiraju, čak će se i najsofisticiranije emocije moći »ugraditi« u humanoidne robote što može biti ključni korak u njihovu prihvaćanju od strane generalne populacije.

Sudar galaksija

Galaksija u kojoj mi živimo, Mliječna staza, velika je spiralna galaksija koje egzistira u sklopu relativno malenog skupa galaksija koji se naziva Lokalna grupa (Local Group). Drugi je veliki član Lokalne grupe galaksija Andromeda koja je od nas udaljena otprilike 2,5 milijuna svjetlosnih godina. To znači da su ove dvije galaksije trenutno veoma udaljene, no budući da

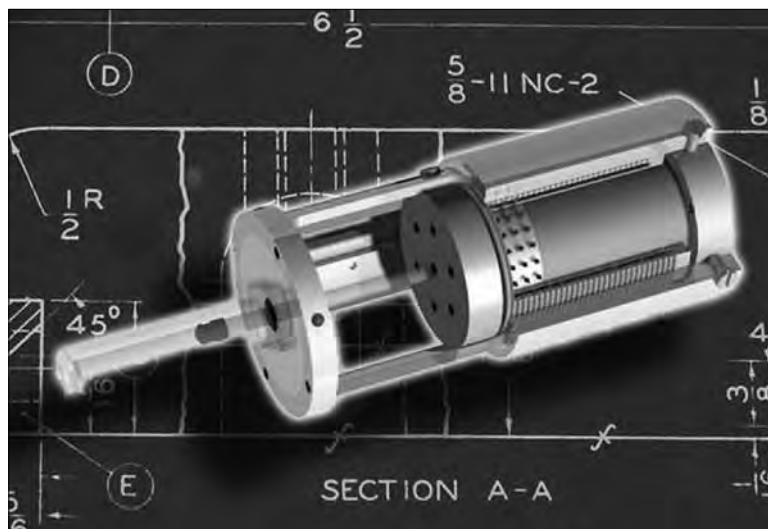

znamo da se Andromeda kreće prema Mliječnoj stazi brzinom od oko 100 kilometara u sekundi, logičan je zaključak da će se jednog dana vjerojatno sresti, piše DiscoverMagazine. Jedino pitanje je: kreće li se Andromeda direktno prema nama ili će na svom putu skrenuti u nekom smjeru i tako izbjeći sudar epskih razmjera? Nemojte paničariti, ali najnovija istraživanja (proveli su ih astronomi uz pomoć teleskopa Hubble) pokazuju kako se Andromeda kreće direktno prema Mliječnoj stazi što bi u kratko značilo – sudar je neizbježan. Dobra vijest je da su ove informacije manje-više relevantne samo onima koji vjeruju u reinkarnaciju, budući da se sudar očekuje za otprilike 4 milijarde godina. Bilo kako bilo, ovakav zaključak je zapravo prilično veliko otkriće. Astronomi su koristili Hubble kako bi promatrali zvijezde u Andromedinom pojasu – izdvojenom zamagljenom području na samom rubu galaksije. Pažljivo bilježeći pozicije zvijezda u pojasu tijekom prošlih sedam godina, astronomi su uspjeli direktno izmjeriti u kojem se smjeru ove zvijezde kreću. Umetanjem ovih podataka u model koji predviđa kretanje galaksija, astronomi su po prvi put uspjeli odrediti smjer kretanja galaksije Andromeda. Ova nova saznanja astronoma zapravo su, vjerovali ili ne, prilično pozitivne vijesti. Prije samo nekoliko godina, smatralo se kako će se galaksije sudariti mnogo ranije.

Lijekovi na mlazni pogon

Oni koji se boje igala i injekcija mogli bi uskoro s puno manje straha ići liječniku zahvaljujući novom uređaju koji razvijaju znanstvenici s MIT-a. Uređaj koristi aktuator Lorenzove sile kako bi stvorio mlaz koji se može prilagođavati i

pod visokim pritiskom uštrcati pod kožu na različite dubine. Tehnologije za davanje lijekova bez igala nisu nove, no imale su svoja ograničenja, a ovaj uređaj može se programirati kako bi izbacio različite doze lijekova i na različitu dubinu pod kožu.

»Ako moramo cijepiti dijete, nećemo trebati isti pritisak kako bi se probila koža kao i kod odraslog čovjeka«, pojašnjava Catherine Hogan.

Znanstvenici kažu da je prednost i što će smanjiti broj ozljeda liječnika i medicinskih sestara. Procjene su kako se u SAD-u oko 385.000 zdravstvenih radnika slučajno ubode svake godine. Velika prednost ovakvog načina davanja lijekova je i za dijabetičare koji si svaki dan moraju davati inzulin, a injekcija bez igle mogla bi i smanjiti strahove ljudi. Znanstvenici rade i na verziji uređaja koja će moći lijekove u praškastom obliku uštrcati slično kao i tekućine.

Praktičan lonac

Praktičan lonac, čiji se sadržaj sam miješa, ne oslanja se na novu tehnologiju već je plod domišljatosti izumitelja Hidekija Watanabea. Poznate zakonitosti strujanja tekućina u posudi prilikom zagrijavanja ovaj je izumitelj iskoristio na novi način. Ovdje se ne radi o primjeni neke nove pametne tehnologije, već se koristi poznavanje zakonitosti miješanja i strujanja tekućina pri zagrijavanju. U želji da stvari učini boljima, japanski izumitelj Hideki Watanabe promijenio je izgled posuda za kuhanje. Njihove bočne strane učinio je valovitima. Time se tekućina pri zagrijavanju giba horizontalno pod djelovanjem konvekcijskih sila, a udaranjem u valovite stijenke stvara se vrtložno gibanje. Ono hranu u loncu stalno pokreće i miješa. U posudama uobičajenog oblika zagrijavanjem dolazi do vertikalnog gibanja tekućine, gore-dolje. U posudi valovitih stijenki, jelo se zbog stalnog gibanja kuha brže i jednoličnije. Posuda s valovitim stijenkama rješava još jedan problem: zaustavlja stvaranje pjene, čime priječi da hrana prekipi. Izumitelj lonca sa valovitim stijenkama po profesiji je stomatolog. Da bi njegov pronalazak doživio primjenu i pojavio se na tržištu potreban je investitor koji će pokriti troškove proizvodnje. Ukoliko se Watanabeov izum ikada pojavi na tržištu, kuhanje kao kućanski posao mogao bi postati znatno lakša i jednostavnija zadaća, piše portal Znanost.com.

Američki Indijanci, manjina u borbi za opstanak

Gosti na svojoj zemlji

Na ove je ljude pažnju široke svjetske javnosti prvi sredinom XX. stoljeća približio, nažalost, Hollywood. U stotinama western hitova najčešće su prikazivani kao divljaci, no vremenom su i u tim filmovima dobili nešto sofisticiraniju ulogu, neki od njih postali su i u kinima časní, poštenu, ljudi od riječi

Prije 88 godina (1924.), na dan izlaska ovoga broja lista »Kužiš?!« iz tiska, 15. lipnja, američki su Indijanci priznati kao građani SAD-a i time postali dio novog institucionalnog okvira koji je trebao riješiti njihov položaj. Nakon što je, naime, bijeli čovjek zauzeo cijeli sjevernoamerički kontinent starosjediocima je oteo zemlju i uvelike pravo na život.

A kako je sve počelo i odvijalo se, ukratko izgleda ovako: indijanska plemena raspršena po golemim prostranstvima Sjeverne i Južne Amerike relativno sigurno su živjela uglavnom od lova, sve dok Kristofor Kolumbo svojim putovanjem nije otvorio vrata kolonizaciji gladnih Europljana koji su, šireći se prostranstvima, potiskivali i uklanjali starosjedioce. U jednom momentu bili su na rubu ponora kolektivnog nestajanja. Priča poučna za sva vremena i sve prostore.

Godine kolonizacije

Indijanaca ima puno, različitih su podskupina, a u prošlosti su se prostirali od krajnjeg sjevera (Kanada i Aljaska) do krajnjeg juga (Ognjena zemlja). Međusobno se razlikuju po jeziku, kulturi i fizičkom izgledu. Neki od

indijanskih naroda spadaju u najrazvijenije civilizacije svoga doba (Maje, Asteci i Inke), no danas većina onih na sjevernoameričkom tlu smješteni su po rezervatima. Kada su ih Europljani prvi put ugledali, mislili su da su stanovnici Indije, kamo je Kolumbova ekspedicija pošla. Tako su i postali – Indijanci. U SAD-u ih danas sve manje tako zovu, za njih su smislili novi naziv – Native Americans, ili u prijevodu američki domoroci. U međuvremenu su ih pogrdno zvali Redskins ili Peaux-Rouges, odnosno Crvenokošci. U Kanadi ih danas zovu i prva nacija.

Indijanci su, inače, oduvijek bili ovisni o prirodi i živjeli su u skladu s njezinim zakonima. Njima dugujemo i neke od najpopularnijih poljoprivrednih kultura, kao što su krumpir, rajčica, grah, kukuruz, te duhan. Bijeli čovjek, koji od XVI. stoljeća sve više naseljava novi kontinent, tu dolazi sasvim drukčije oblikovanog mentalnog sklopa. U Europi se stalno ratovalo, otimalo sve od svakog, od teritorija do plodova tuđeg rada, i takvoj se logici Indijanci nisu znali na pravi način suprotstaviti svojim primitivnim oružjem – kopljem, lukom, strijelom, tomahawkom i praćkom. Junaštva im ne nedostaje, ali jači tlači.

Kolonizacija bijelaca donijela je mnogim indijanskim plemenima razaranja sela i masovne seobe, a plemena su satjerivana u rezerve. Krajem XIX. stoljeća, s namjerom da došljaci civiliziraju Indijance ili ih asimiliraju, počelo je upisivanje starosjedilačke djece u škole u kojima su im učitelji uglavnom bili krišćanski misionari. Nije im bilo dopušteno govoriti materinskim jezikom, učili su se kršćanstvu i europsko-američkoj kulturi. Ipak, ustrajavali su u borbi za svoja prava. Ta borba traje i danas.

Predrasude i loš tretman

U SAD-u od ukupnog broja stanovnika Indijanaca je 1 posto, tj. oko 2,7 milijuna. Neravnomojerno su raspoređeni, čine više od deset posto stanovnika Aljaske i New Mexica, a u Južnoj Dakoti, Oklahomi, Montani, Sjevernoj Dakoti i Arizoni čine između pet i osam posto žitelja, a ima ih i u ostalim državama. Indijanci u rezervatima – usprkos nedaćama s kroničnim bolestima, alkoholizmom, kriminalom, siromaštvom i samoubojstvima, stoljećima se uspijevaju izboriti za opstanak. Rezervati naime nisu omeđeni strogim granicama i miješanje s ostalim američkim stanovnicima stoljećima traje. Danas je 8 od 10 Amerikanaca indijanskog podrijetla iz mješovitih brakova. Procjenjuje se da će se krajem ovog stoljeća samo jedan od 10 Indijanaca u SAD moći nazvati »čistokrvnim«. Jedno opsežno ispitivanje javnog mnijenja iz 2007. godine pokazuje kako Amerikanci priznaju da u svakodnevnom životu rijetko imaju priliku susresti Indijance i razgovarati o njihovim problemima. Oni, istina, suosjećaju s povijesnim patnjama Indijanaca i izražavaju žaljenje zbog onoga što se u prošlosti događalo, ali gotovo i ne znaju ništa o problemima Indijanaca danas. S druge strane, Indijanci tvrde kako su i danas suočeni s predrasudama i lošim tretmanom u američkom društvu. Ne treba ni napominjati kako se danas Indijanci ne odijevaju onako kako smo ih navikli viđati u američkim westernima. Kod mnogih su prepoznatljivi boja kose, jake jagodice i malo iskošenije oči, ali u američkoj »topionici naroda« mnogi Indijanci iz miješanih brakova nemaju »tipičan« izgled.

Od američkih glumaca koji su indijanskog podrijetla su: Cameron Diaz, Kim Basinger, Cher, Rita Coolidge, Johnny Depp, Carmen Electra, Shannon Elizabeth, James Earl Jones, Tommy Lee Jones, Val Kilmer, Demi Moore, Wayne Newton, Chuck Norris, Della Reese, Burt Reynolds, Tina Turner, Elvis Presley i mnogi drugi.

T. Perušić

Berlin Calling

Grad koji ne spava

**»Easy-going« stil njemačke prijestolnice i njegovih
žitelja uspijeva godišnje privući 135 milijuna posjetitelja,
što ga čini trećom turističkom destinacijom u EU**

Mladi Berlinci na prvi pogled izgledaju isto, odjeveni su u jeftinu robu s modnom parolom »sve se slaže samo treba obući«. Ne brinu ukoliko im se isprljaju cipele, ispolijevaju se ili im se dio odjeće pokida, jer je upravo to za njih znak slobodnog vremena kada zaboravljaju obveze. Trenuci odmora koriste se za opuštanje u prirodi, druženje i tulumarenje što je uvijek bio dobar poziv turistima da im se priključe, provodeći se u gradu koji nikada ne spava.

Što je to toliko specijalno u noćnom životu Berlina? Cijela priča zasnovana je na jedinstvenoj povijesti razvoja grada, nakon pada zida kada su stanovnici iz istočnog dijela pohrlili u zapadni, a mladi željni »cool« osjećaja »okupirali« istočni dio (Kreuzberg) i stvorili underground supkulture. Mnogo napuštenih hangara propale industrije preo-

braćene su u radionice kulture i klubove bez ograničenog radnog vremena. Tako tulum počinju u 3 izjutra i traju do ranog popodneva. Berlin je naprosto bio plodno tlo za osnivanje brojnih (fizički) malih klubova, različitih glazbenih pravaca, ali i velikih electro noćnih klubova poput Kunst Haus Tacheles, Weekend, Watergate, Tresor ili Berghaina. Ipak, za ulaz u pojedine klubove treba biti na listi gostiju (što je rješivo ako imate prijatelje koji poznaju organizatore), a kod uglednijih mjesta morate biti prikladno obučeni i čekati u podužem redu... Zato vam preporučamo ulične »open-air« partije (poput, primjerice, Karnevala kulture) koji se najčešće zbivaju tijekom popodneva, od 13 sati do ponoći, nakon čega i do četiri tisuće specijalaca ima zadatak zamoliti »masu« da se vrati doma ili da izaberu neki od klubova koji ih čekaju na tulum. Dokaz da je kaos kontroliran jest pre-

skupa registracija automobila i ne simbolična ekološka taksa koja je drastično smanjila broj automobila u gradu i učinila noćni javni prijevoz lokalnim vlakom, metroom i autobusi- ma najpromijetnijim sredstvom, te povratak doma prolazi bez strepnji od pijanih vožnji automobilima.

Osim provoda, lokalni mladi preferiraju organsku hranu, vole yogu, pilates i rade sve da se održe u dobroj fizičkoj formi. Kaže se da Berliner žive na dva kotača jer grad ima veoma razgranatu mrežu biciklističkih tračnica. Veliki parkovi (šume za naš pojam) s malim jezerima u gotovo svim dijelovima grada se koriste za piknik ljenčarenje, igranje frizbija, badmingtona ili za roštilj, a posjet poznatom Zoološkom vrtu, akvariju i botaničkoj bašti ostaje na raspolaganju turistima. Ukoliko vam je teško slijediti mlade Nijemce u plivanju u hladnom Sjevernom moru, na dvijestotinjak kilometara od grada, možete se relaksirati na »Tropical islandu«, tj. bivšem berlinskom hangaru cepelina, koji je pretvoren u golemi tropski raj s nekoliko »mora«, s ugodnom slanom vodom i pješčanim plažama.

Tu se doista malo vremena provodi gledajući »fernseher« (TV) što možemo zaključiti po punim dvoranama kina, posjećenosti 153 muzeja, 50 teatar... Ne smijemo ne spomenuti i mnoštvo koncerata gdje nas idućih mjeseci očekuju nastupi Madonne, Perl Jama, Lionel Richieja, Jennifer Lopez, Rusha, Gregoriana, Davida Garrette, The Beach Boysa, Deep Purplea, Lady Gage...

Zaključno, Berlin je simbol slobode, grad koji okuplja vrijedne, talentirane i pozitivne ljude, nudi im jeftin, aktivan i kreativan život. Ukoliko vas put ne nanese tamo, dio priče okusite putem tradicionalnog Currywurst (bijeke kari kobasice) i/ili Dönnera (turski specijalitet koji je nastao u Berlinu), pogledajte film »Berlin Calling« ili poslušajte njegov soundtrack...

Olga Horvat

Festivali

Berlin obiluje različitim festivalima kao što su: Berlinale (film), Berliner Festspiele (igre), 1. svibanjski fest (humor), Christopher street day, tj. Parada ponosa, Tanz festival (ples), Noć muzeja, Popkomm (glazbena industrija) i dr. Naravno, tu su i manji festivali posvećeni tehnologiji, medijima, umjetnosti, tatoo artu, vatrometu, maratonu...

Art kvART2 u Subotici – 23. lipnja

Ljetni sajam rukotvorina Art kvART održat će se u subotu 23. lipnja od 10 do 14 sati u parku Ferenc Rajhla u Subotici, a u slučaju lošeg vremena događaj će biti preseljen u prostorije Omladinskog kluba »Skladište«.

Ovaj zanimljiv događaj pružit će kreativcima priliku da predstave i prodaju svoje radove: nakit, dekorativne predmete, lampe, slike, fotografije, skulpture, odjevne predmete, stripove i sl. Na izložbi će izuzev izlagača iz Subotice izlagati i gosti iz Segedina.

Prodajna izložba Art kvART2 osmišljena je u namjeri da podrži inicijativu volonterki Kulturnog kluba Fondacije »Danilo Kiš« i pruži mogućnost mladim kreativcima da ostvare kontakt s kupcima unikatna, kao i da zainteresiranim sugrađanima pruži priliku da pronađu za sebe jedinstvene i originalne proizvode.

Cirkuska radionica u Subotici od 25. do 28. lipnja!

Fondacija »Danilo Kiš« organizira četverodnevnu **Radionicu cirkuskih vještina** u Omladinskom klubu »Skladište« u Subotici, u trajanju od **ponedjeljka, 25. lipnja, do četvrtka, 28. lipnja**, kada će se održati prezentacija svega onoga što je naučeno tijekom tri dana intenzivnog rada. Na radionici koju će voditi **Milan Manić**, žongler, akrobat i performer iz Beograda, moći ćete na-

učiti žonglirati i manipulirati objektima, bit ćete u prilici upoznati se s osnovama parternih akrobacija i ekvilibrizmom. Tijekom radionica polaznici će se kroz teoriju i praksu upoznati s vještinama zastupljenim u suvremenom cirkusu, te će kroz sam proces rada imati mogućnost istraživanja vještina kroz vlastitu prizmu. Radionice su zamišljene po sistemu rada u grupi i pojedinačno, prema afinitetima svakog pojedinačnog polaznika. Program je namijenjen svim kategorijama korisnika uzrasta od 15 do 35 godina, apsolutnim početnicima, već aktivnim cirkuskim umjetnicima, kao i ciljanim skupinama umjetnika koji se bave drugim izvođačkim umjetnostima. Prijave za sudjelovanje potrebno je poslati na: office@danilokis.rs ili na telefon Fondacije: 024/523-566. Prijavljivanje traje do 20. lipnja, a sudjelovanje na radionici je besplatno!

Reggaeneracija@Bački Monoštor – 28. i 29. lipnja

Ekološko-glazbeni festival »Reggaeneracija« održava se krajem mjeseca, 28. i 29. lipnja u Bačkom Monošturu. U sklopu festivala bit će organizirane ekološke radionice na temu Dunava i njegovog očuvanja, te radionice mikroskopiranja dunavske vode. Bit će održan i okrugli stol na temu

SRP Gornje Podunavlje, Prekograničnog parka biosfere »Mura-Drava-Dunav«.

Ono što je novina za ovu godinu – akcent će biti dan na održivost i održive izvore energije, kao dobar početak i primjer za to bit će kreativno-edukativna radionica u suradnji s Udrugom »Slama« iz Hrvatske, a u okviru koje će biti, pored edukativnog, i kreativan program.

Prvog dana festivala nastupit će bendovi Plug in, Zion crew i Ruski lekari, a drugi dan rezerviran je za Neozbiljne Pesimiste, Line out, Kingstoned sound feat Popay & big Oz.

Festival se održava u Eko centru i otvorenog je tipa – ulaz je besplatan, osiguran je prostor za kamping, pa se, kao i prijašnjih godina, očekuju mnogobrojni gosti koji će provesti dva dana u Monošturu.

Exit festival@Novi Sad od 12. do 15. srpnja

Ovogodišnje izdanje Exit festivala održat će se od 12. do 15. srpnja na Petrovaradinskoj tvrđavi u Novom Sadu. Na Main Stage-u nastupaju: Guns N' Roses, Duran Duran, New Order, Gossip, Wolfmother, Buraka Som Sistema, Plan B, a na Dance Areni nastupaju Richie Hawtin, Miss Kittin, Art Department, Maceo Plex, kao i članovi Cadenza etikete, Luciano, Reboot Live, Kenny Larkin, Robert Dietz i Maayan Nidam, te Avicii, Felix Da Housecat i Totally Enormous Extinct Dinosaurs. Na Elektrana stage dolaze **When Saints Go Machine** i **Thieves Like Us**, dok ljubitelji malo tvrđeg gitarskog zvuka očekuju nastupi skupina **D.R.I.**, **Toy Dolls** i **Street Dogs**.

Ulaznice za Exit se mogu kupiti po cijeni od 6.990 dinara (popust za studente i srednjo školce: 5490 dinara), a redovna cijena bit će 10.990 dinara. Više informacija možete pronaći na stranici www.exitfest.org.

**BESPLATNE
GRADSKÉ
NOVINE
ZA
UČENIKE**

www.novine5plus.com

5+

preporuka

GLAZBA: Obojeni program »Kako to misliš mi«

Obojeni program osnovan je, sada već daleke, 1980. godine u Novom Sadu, a prvi album objavili su 1990. godine. Jedini su domaći bend koji se pojavio u legendarnoj emisiji MTV-ja »120 minutes«. Njihov novi, deveti po redu, album »Kako to misliš mi«, prema riječima frontmena Kebre, rezultat je neprekidnog rada i svakodnevnih inspiracija, uz sudjelovanje najboljih suradnika. Ovog puta Obojeni program nastupa u postavi – dva basa, bubanj i vokal, vraćajući se zvukom na svoje minimalističke početke. Ukupno deset novih pjesama plus tri kratka uvoda zvuči sirovije, eksplozivnije, eksperimentalnije... Osim »Kapsule« koja je svoj hitoidni potencijal već potvrdila, izdvajaju se »Ti si samo promaja« i »Mene to ne zanima«, »Problem ne postoji«, te »Svaka definicija gubitak je slobode« s refrenom kao stvorenim za zorno pjevanje.

Beskompromisnost i ovog ostvarenja OP-a, ali i sama dugovječnost benda, neosporno su posljedica Kebrine duboke vjere u svoje stvaralaštvo, jer, kako kaže jedna pjesma s novoga albuma, »Ljudi znaju samo ono što im se kaže!«.

Album je dostupan za besplatno preuzimanje na sajtu www.exitmusic.rs, a za fizičko izdanje postarala se beogradska izdavačka kuća »Odličan hrčak«.

D. B. P.

FILM: Prometej

Novi znanstveno-fantastični spektakl Ridleyja Scotta bavi se svijetom Aliena, i to kroz priču o istraživačima koji traže tajnu ljudskog postanka, a mogli bi izazvati – sveopću apokalipsu!

Ekipa znanstvenika i istraživača na Prometeju nalazi se ni više ni manje nego na putu da otkrije odgovore na najdublja životna pitanja. Ekspediciju vode dva brilijantna mlada znanstvenika – Shaw i Holloway sa suprotnim motivima. Shaw je vjernica: želi upoznati te »bogove« kako bi se približila svojim tradicionalnim vjerskim pogledima, dok Holloway želi razotkriti tu vrstu duhovnosti. U svojem radu kao arheolozi otkrili su tragove na špiljskim piktogramima iz starih civilizacija diljem svijeta, pri čemu svi ukazuju na isto mjesto u dalekom svemiru i uvjerali su korporaciju Weyland Industries da financira misiju. Nitko od znanstvenika nije bio pripremljen za nezamislive terore na koje će naići. Posada Prometeja misli da ide u raj otkriti odgovore na najvažnija pitanja, ali nailaze na zastrašujuć svijet tame... Uloge tumače: Micheal Fassbender, Charlize Theron, Patrick Wilson, Noomi Rapace, Logan Marshall-Green, Idris Elba...

F. N.

KNJIGA:

»Povratak mladog princa«, A. G. Roemmers

Za sve koji su ljubitelji onog malog izgubljenog dječaka s crvenim šalom, koji čuči u svima nama, netko se sjetio napisati nastavak. Povratak mladog princa je baš to, nastavak »Malog princa«, kulnog djela Antoina de Saint-Exupéryja. Autor govori o Malom princu koji se vraća na Zemlju, ali sada kao tinejdžer. Princ pokušava primijeniti poetičnost, niz zagonetki da bi nas sve vratio bliže srcu. Mladog princa, golog usred pustinje, pronalazi sredovječni čovjek koji ga pokupi i putem mu odgovara na sva njegova djetinjasta i znatiželjna pitanja, na koja on ne zna jednostavno odgovoriti. Kroz njihovu konverzaciju on uči gledati na svijet jednostavnije.

»Povratak malog princa« je knjiga koja čovjeka može nasmijati i rasplakati, a da pritom nikada ne dosadi, jer je po obujmu veoma kratka.

I. R.

BUDI SVOJ, IZABERI NASTAVU NA HRVATSKOME JEZIKU!

Nastavu na hrvatskome jeziku Vaše dijete možete upisati u sljedećim školama u Subotici:

OŠ „Ivan Milutinović“,
OŠ „Matko Vuković“ i
OŠ „Sveti Sava“.

kao i u školama u okolnim mjestima:

OŠ „Ivan Milutinović“ u Maloj Bosni,
OŠ „Matija Gubec“ u Tavankutu i
OŠ „Vladimir Nazor“ u Đurđinu.

U više vojvođanskih mjesta može se slušati predmet Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture, kako u osnovnim tako i u srednjim školama (Plavna, Vajska, Sonta, Monoštor, Srijemska Mitrovica, Žednik, Subotica).

Pomoć HNV-a

Tijekom školovanja Hrvatsko nacionalno vijeće bit će na usluzi s različitim programima pomoći:

- dobivanje besplatnih udžbenika
- osiguravanje školskoga pribora
- pomoć u prijevozu do škola
- sufinanciranje ljetovanja na Jadranskome moru i dr.

Za sve informacije možete nam se obratiti, a ondje će vas ljubazno dočekati:

Hrvatsko nacionalno vijeće

Preradovićeve 13

24000 Subotica

Tel.: +381 (0)24 554-623, +381 (0)24 553-795

Faks: +381 (0)24 554-623 E-mail: ured@hmv.org.rs

HRVATSKO
NACIONALNO
VIJEĆE

